

ban oroszlánok, tigrisek és medvék tanyáznak, a publikumtól láthatatlanul árokkal elválasztva. Ennek a sziklacsoporthoz tövében terpeszkedik az iromba kövekre szálfából összetákolt bölényház. A sziklást megkerülve, a vasút oldalán, dombok között megyünk tovább. Az egyik kised dombtetőn váracska áll. De nem olyan ismert állatkerti stafázs, hanem igazi vár, kicsiben. Van öreg tornya, udvara, kanyargós lépcsősora, rombadólt bástyái, ívei. Itt tanyáznak a kutya-félék és a baglyok... Az ív-állásokból mégegyszer visszapillantunk az előbbiekre. Csudásan szép, bámulatosan izléses távlatok nyílnak meg a szemünk előtt. Ahogyan átmegyünk a váron, a jegesmedvék és fókák végtelen ügyesen összehozott sziklacsoportja között haladva, kijutunk a tóhoz. A tó partján nyúlik a madárház, hosszú, nagy teste, melynek közepéből karcsú, magas torony szökell föl, négy sarkán apró tornyocskákkal. És ez a középső magas torony oly szellemesen összevonja az épülettestet, és oly igazán frapánsan fejezi ki azt, aminek épült — a szárnyalást, a magasba kívánczást, — hogy az gyönyörűen ingerlő csoda. S belül is, a sudár fából konstruált toronyalja, ez a kupola szerkezet, ugyancsak ezt érezteti velünk. S ha Zrumeczky építésmérnök másik házat nézzük itt, a fácnost, ugyanilyen elragadóan finom kifejezési módról számolhatunk be. A struccok szalmatető háza, a hüllők cölöpökre épített terráriumai mind-mind igazságokat, anyag igazságokat fejeznek ki magyar formanyelven. A tömegek térbeni elhelyezése, azok összeköttetése, az anyagok megválasztása, a színek festésének módja és megérzése, mind-mind színes, óriási izléses, szellemes kifejezése a magyar fantáziának.

□ Ahogyan visszapillantok a dombok, sziklák között s a letarolódott fák zúzmaraszegélyezte gallyai közül kiüti komor fejét a vár öreg tornya, olyan furesza, idemarasztó érzésem támad és szinte elvennem a kutyaéktól és a baglyoktól ezt a kincset, amelynek magyarosságát ők úgyse fogják megérteni.

□ Mert ennek az új állatkertnek, ennek a kicsi országnak más a levegője. Ez a kicsi ország, melyet kőből-fából róttak, színben festettek a művészei, olyan dicsőséges, olyan büszkeséges, hogy mihelyest lefolyik ünnepélyes megnyitása, — azoknak a művészeknek, akik értékeiket itt architektonikus formában váltották fel és fejezték ki — egyszeribe nagyon nagy neve lesz ebben a nyugati kultúra után kullogó Magyarországon. Sőt a külföldön talán még inkább!

□ Éppen ezért ezeknek a fiatal, nagy tehetségű művészeknek munkát kellene adni itthon, Magyarországon, hogy alkalmuk legyen kifejezni színes fantáziájuk álmait. Hogy magyar lelkük értékei a nemzet értékei legyenek! A művész csak alkotásaiban fejezi ki lelkét. S csak a folyton alkotó fantázia tud előre jutni! Nekünk, magyaroknak, ez annyival is értékesebb, mert minket fejez ki. Mert a mi értékeinket, a magyar értékeket veti oda a nyugat kulturájába s nekünk, kik annyit szedtünk már nyugatról, önmagunkból kell végre kialakítani kulturánkat. Így lesz ez más kultúra, mint a nyugati! És így lesz ez érték a nyugat előtt! — Leghamarabb kulturális eszközökkel érhetjük el majd azt, hogy mindenki megérzi rólunk: turáni nép vagyunk — ha majd városaink tanácsházai egyéb épületei az architektúra, a piktúra s a cultúra magyar dalait muzsikálják.

IFJ. REMETÉY DEZSŐ.

MŰVÉSZETI KRONIKA.

□ Az a nagy küzdelem, mely az utóbbi években a képzőművészetek minden ágában dúl, speciális kiállítások rendezésében csúcsosodik ki. Mindenki és minden irány a maga igazát akarja dokumentálni, publikálni és ennek persze legjobb módja a tárlat rendezés. A magyar kiállítások, egyik s legérdekesebbike volt, már különlegességénél fogva, a „Nyolcak“-é, melyek ugyan e tárlaton, csak heten vannak.

□ A nemzeti Szalon liberálisságának bizonyítéka, hogy minden művészi iránynak helyet ad a bemutatkozásra.

□ Egy év előtt az »ultra modern« képzőművészek egy kised tábora egyesült, akik „új“ képeket festenek, minden tradíciót félredobva. Nagy csütörtökön tartott értekezletükön, rendes társulási formákat betartva, alakultak meg, és mivel az ülésen éppen nyolcan voltak, a „Nyolcak“ közös nevet vették föl. Berényi Róbert, Czöbel Béla, Czigány Dezső, Márffy Ödön, Orbán Dezső, stbiek, mind-mind élénken bizonyítgatják, hogy ők semmiféle „szabálynak“ sem rabszolgái. Mindenesetre sokan vannak, kik ez irányt nem képesek megérteni — és vannak, kik tapsolnak is — azon ürügy alatt, hogy az „egyéniség“ szaba-

don való fejlődését nem szabad megakadályozni, és mert a fő az, hogy „Uj“, akármilyen legyen is az.

□ A legkiválóbbak közöttük törekvésük és régebről ismert komoly tudásuknál fogva Kernstock Károly és Pór Bertalan!

□ □

□ A nemzeti szalonban, a „Nyolcak“ kiállítását, a „Magyar Képzőművésznők“ illetve Kallivoda Kata tárlata előzte meg. A művésznő 77 műve ellenében az egyesület többi tagjai összesen 130 képpel voltak képviselve. Kallivoda művészetének súlya, ereje uralta az egész tárlatot. Társaságát képező művésznők közül kitűntek alkotásaikkal Bruck Hermína, Braunecker Stina, L. Hilbert Irén, Somló Sárka, Undi S. Mariska, Soosné, kiknek műveit, bár a klasszifikálás igen nehéz, mind vérbeli művész megnyilatkozások.

□ □

□ A „Művész otthon“ is kivette részét a képzőművészet újabb eseményeiben azért, hogy bemutatta Nagy Zsiga festőművész alkotásait. Művészetét vagy 100 festmény és rajz képviselte. A legtartalmasabbak és legművészbiblikus képei voltak, de azért semmikép sem szorítva hátra magyaros és élénken kolorált genre képeit. Sok rajzát a könnyed humor és rajz modor jellemzi. Ezzel egyidejűleg szerepeltek Opperl Magda sikerült iparművészeti munkái is, melyek csak változatossá tették a kiállítás keretét.

□ □

□ A „Szent György cég“ a jövő télen kisplasztikai kiállítást rendez. Bemutatásra kerülnének kis arányú szobrok, reliefek, pecsétek (sigillum), gemmek, érmek, plakettek és ékszerek. A műtárgyaknak persze nemes anyagból kell lenniök, vagyis kőből, ékkőből, fából, fayenceból, elefántcsontból, gréből, ezüstből, aranyból, bronzból stb. stb. Mindennemű másolatok e kiállításból száműzve lesznek, e kiállítás anyaga kiterjed majd a legegységibb ősfaragványoktól a legújabb alkotásokig. Az egész kiállításról annakidején tudományos katalogust is készítenek.

□ □

□ Rudnay Gyula festőművész és Pásztor János szobrászművész kollektív kiállítást rendeztek a párisi nagy árúház Lotz-termében. E tárlaton a közönség két igazán magyar művész alkotásaiban gyönyörködhetett, kik a mai internacionális áramlatban megmaradtak magyarnak művészetükben.

□ □

□ Nagy arcképképző kiállítás nyílt meg Florenceben a Palazzo Vecchio termeiben. A királyi család kép-

viselésében a genuai herceg jelent meg; ott voltak Credaro miniszteren kívül Róma és Turin polgármesterei, Villa szenator és Florenc városának színe-java. A gyűjtemény körülbelül az 1575-ik évtől 1860-ig élt mestereknek műveiből áll (vagy 800 kép). A kiállításon a Liechtenstein és a wieni császári képtár is képviselte magát

□ □

□ A barcellonai nemzetközi képzőművészeti kiállítás rendezőségének megbízásából Carlos Vasquez festőművész és Meynart muzeumi igazgató Herrero Cezárnak a nálunk megtelepedett spanyol festőművészek társaságában ellátogattak a budapesti szépművészeti muzeumba. Térey Gábor igazgató, min. tanácsos kalauzolásával megtekintették modern gyűjteményünket, hogy kiválasszák egyes kiválóbb darabjait, felkérve azok alkotóit, hogy a nemzetközi kiállításra műveiket átengedjék. A magyar művészet egész külön teremmel fog szerepelni.

□ □

□ Már megirtuk egy ízben, hogy az iparművészeti társulat legutóbbi közgyűlésén heves támadásokat intéztek a vezetőség ellen az elégedetlenek nagy tábora. Most dr. Fekete Károly utján felebbezést adtak be a határozataik ellen a belügyminiszterhez és a székesfőváros tanácsához. Kifejezést adva az elégedetlenségnek, különösen azért, hogy az egyesület aránylag igazán elenyészően csekély anyagiakat fordít az iparművészet fejlesztésére — ami tulajdonképeni főcélja volna a társulatnak — és inkább a budget nagy részét eladminisztrálja mindenféle mellékdolgozatra. Megjegyezni óhajtjuk, hogy a társulat 100.000 koronás budgettel dolgozik.

□ Ezzel szemben egy igen üdvös és hasznos tevékenységre határozta el magát az országos iparművészeti társulat művészeti bizottsága ugyanis a nyár folyamán Fieber Henrik műv. előadónak közreműködésével egyház művészeti tanfolyamot rendez, két ciklusban; egyiket az esztergommegyei papság, a másikat az apácák részére. Cél: az esztetikai, művészeti és technikai ismeretek finomítása, hogy helyes ítéletre és a művészet körébe tartozó tárgyak beszerzésekor, valamint azok készítésénél helyes érzésre vezessék a tanfolyam hallgatóit, megismertetve velük egyúttal a hazai művészi erőket. A védnökséget Vaszary Kolos hercegprimás vállalta.

□ □

□ Bács-Bodrog vármegye elhatározta, hogy Erzsébet királyné emlékéért szoborban örökíti meg. A szobor-

bizottság meg is alakult a vármegye előkelőségeiből, melynek védnöke Vojnits István főispán lett, elnöke pedig Vértesi Károly.

□ □

□ A nagybányai szabad festőiskola ez évben jubilálja fennállásának tizenhetedik évfordulóját. A nagybányai festők képkiallítással akarták megünnepelni ezt, de elhalasztották, mivel több tagját lekötötte a római kiállításon való részvétel. Az iskola most kötöztött be a város által épített új díszes műtermekbe és vezetői ismét Ferenczy Károly, Réti István és Thorma János lettek.

□ □

□ A Kossuth-mauzoleum külső díszének emelésére még az ősszel elhatározták, hogy a bejáratnál az oldalfalakra a 48-as időket szimbolizáló „relifeket” helyezik el. A jobb oldali dombormű egyik leg-hiresebb negyvennyolcas lovastábornokunkat fogja ábrázolni, jobbján a halál áll, mely a kezében tartott csonttal hegedül. A tábornok oldalán honvédalakok állanak szuronyt szegezve, egyik pedig magasra tartva egy 48-as szűz Máriás „Patrona Hungariae” zászlót lobogtat. A baloldali dombormű a jobbagyság és a sajtó felszabadítását fogja ábrázolni. A jobbagyság rabláncát egy Geniusz a kezében levő tüzes pallossal széjjel üti. A sajtószabadságot a Landerer-féle sajtó fogja ábrázolni, amint rajta a tizenhét pont szövegét kinyomtatják. A szoborműveket még ez ősszel megmintázza Strobl Alajos szoborművész. Egyúttal folytatják a mauzoleum további kiképzését árkádok alakjában, melyeknek tervezését Gerster Kálmán építészre bízták. A mauzoleum övezetében a kiválóbb 48-iki államférfiakat, tábornokokat és a kiváló vitészségű honvéd főtiszteket fogják örök nyugalomra elhelyezni.

□ □

□ Krysi cki pétervári akadémikus és híres tájképfestő meghalt. A pétervári műbarátok és művésztének nagyrebecsülői igaz részvétellel kísérték utolsó útjára a népszerű művészt.

□ □

□ Henner, a híres francia festőművész nyaralásaikor sok vásznát „szinte elajándékozgatta” oly módon, hogy nagyon szívesen fizetett képpel és így biz sok ház volt a kis községben, melyeket a művész alkotásai díszítenek. Egy élelmes, de kevésbé tisztességes kereskedő, felhasználva a köztudomású tény, cinkostársakat keresve magának, vigan árulta a hamis Henner festményeket.

□ Sok esztendő után, a közel múltban Henner el látogatott szülőfalujába, ahol persze hírét is vette ennek hamarosan. Egy szép nap beállított inkognitó a megrémült kalmárhoz és végig nézte a furcsa galeriát. Végre megszólalt:

□ „Igazán nagyon jó . . . érdekes . . .” mig ujjával oda bökött a hamisított aláírásra.

□ „Csak kár, hogy épen ez az apróság itt, sántikál . . .”

□ Amateurök! legyetek óvatosak!

□ □

□ „A három utolsó század divatja” címmel fog megnyilni a párisi „Société nationale des Beaux Arts” újabb gyűjteményének bemutatása. A mai divat körül forgó viták aktualitása birta rá az egyesület művészi bizottságát, hogy helyt adjon egy ily különleges kiállításnak. A kosztümök és a ruhadíszek genre képeken és Portraiteken kívül színes és egyszerű metszeteknek óriási mennyiségében lesznek majd bemutatva és segítségükkel bárki is könnyen alkothat magának ítéletet a divat felől, összehasonlítva a régi és elmúlt idők legszebb divatjait a maival!

□ □

□ Tarkhoff, orosz festő műveinek kiállítása a Könyves Kálmán-nál nem keltett érdeklődést. Van Gogh, Otthon Fries és Harrière egyveleg volt az egész.

□ □

□ Leonhard Tietz A.-G. kölni nagyáruház összesen 30.000 márka értékben pályázatot hirdet új üzleti épületének tervére. A pályázaton csak a Németországban élő építészek vehetnek részt.

□ □

□ A Lueger szoborra Bécsben már 250.000 koronát gyűjtöltek. Most fognak ez ügyben két pályázatot hirdetni. Az egyik a szoborra vonatkozik, a másik pedig a tér kiépítésére, amelyen a szobrot felállítani szándékoznak.

□ □

□ Becker tanár, a híres esztetikus és műértő. Hals Frans-nak egy kiváló művére akadt gróf Wedel Lipese közelében lévő kastélyának képtárában. A festmény egy harminc év körüli férfit ábrázol. Száz évvel ezelőtt, a Richter-féle gyűjtemény elárverezésekor, mint Van Dyck utánzatként szerepelt e kép és két ezüst tallér és nyolc garasért került a mostani tulajdonos családjának birtokába.